

**Editörler: Yakup oştu
& Macid Yılmaz**

**İlahiyat Fakültesi Yabancı Dil Hazırlık
Programı**

Sorunlar ve Öneriler

Türke Özel Seri

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

Publisher:

LAP LAMBERT Academic Publishing

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-2-81571-0

Copyright © Editörler: Yakup Çoştu, & Macid Yılmaz

Copyright © 2020 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

**İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
YABANCI DİL HAZIRLIK
PROGRAMI**
(Sorunlar ve Öneriler)

Editörler

Yakup Çoştı ve Macid Yılmaz

LAP LAMBERT Academic Publishing

2020

ÖNSÖZ

Günümüzde ülkeler gelişmişlik düzeylerini artırdıkça vatandaşlarının bu gelişmişlikten payını yeterince alması için eğitim imkanlarını daha yaygın ve ulaşılabilir hale getirmeye çabalamaktadırlar. Bireysel ve sosyal ihtiyaçlar, hızlı teknolojik gelişmeler, siyasi ve ekonomik eğilimler dikkate alındığında vatandaşların eğitimden çok yönlü yararlanmaları ve ülkelerinin kalkınmasına destek olmaları gerekmektedir. Çok yönlü bir kavram olan kalkınmada genelde eğitimin ve özelde de yabancı dil eğitiminin vazgeçilmez bir yeri vardır. Güncel ihtiyaçlar ve gelişmeler çerçevesinde yabancı dil öğrenimi dünyada olduğu gibi ülkemizde de sık tartışılan bir konudur.

Türkiye’de son iki yüzyıldan beri yabancı dil eğitimi konusunda çabalar sarf edilmiş, zaman içinde uygulanan farklı eğitim politikalarının etkisiyle yenilikler yapılmaya çalışılmıştır. Elbette bu çabalar sonucunda bazı başarılar elde edilse de bugün hala ilköğretimden başlayıp yükseköğretim süresince devam eden yabancı dil öğretiminde sistemin ve öğrencilerin ciddi sorunlarla yüz yüze kaldıkları herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir.

Bilgi toplumunda üniversiteler; öğrencileri çok yönlü yetiştirmek, bilgiye ulaşmak ve bu bilgileri etkin olarak kullanma becerilerini geliştirmek suretiyle birey ve toplumun çok yönlü ihtiyaçlarını karşılama konusunda önemli sorumluluklar üstlenmektedirler. Bu sorumluluklar çerçevesinde Türk Eğitim sistemi, genel eğitim içerisinde yabancı dil eğitimini bir zorunluluk olarak görmektedir. Türkiye’de okul öncesinden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim kurum ve aşamalarında yabancı dil öğretimi üzerinde önemle durulmakta ve farklı program uygulamaları ile öğrencilerin başarıya ulaşması için farklı yollar aranmaktadır.

Yakın geçmişe baktığımızda Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar, yabancı dil eğitiminin Türk eğitim tarihinin en önemli konularından biri olduğu görülür. Bu kapsamda yabancı dil eğitimi program geliştirme çalışmalarının özellikle 1990’lı yıllardan itibaren sistemli bir biçimde

yürütülmesi konusunda önemli gelişmeler kaydedildiği bilinmektedir. Bu gelişmeler çerçevesinde Türkiye etkin ve nitelikli bir yabancı dil eğitimi sağlamak amacıyla, yabancı dil eğitimi politikaları ve buna bağlı olarak da müfredat programları geliştirmeye çabalamaktadır. Bu programlarının genel olarak başarılı olabilmesi için paydaşlarla birlikte müfredatların da devamlı gelişim içerisinde olmalarını gerektirmektedir.

Yükseköğretime gelince, yabancı dil öğretiminin önemini fark eden YÖK, üniversitelerdeki yabancı dil eğitimlerini yaygınlaştırmış ve bazı üniversitelerin bünyesinde yer alan bir kısım fakültelerinde yabancı dil ile öğretim esas alınmıştır. Türkiye’de yükseköğretimde yabancı dil eğitimi genelde ağırlıklı olarak İngilizce yapılmaktadır. İngilizcenin yanı sıra üniversiteler Arapça, Almanca, Fransızca, Rusça vb. diğer dillerin öğrenilmesi konusunda da eğitim vermektedirler.

Ancak sayıları azımsanamayacak düzeyde olan İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerinde ise İngilizcenin yanı sıra Arapça eğitimi, İlahiyat eğitimi içinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Kuran ve Hadis dili olan Arapça, İslam İlahiyat geleneğinin kültürel mirası içerisinde yer alan klasik kaynakların neredeyse tamamının dili olduğu için farklı bir yere sahiptir. Dolayısıyla İlahiyat ve İslami İlimler fakültelerinin hedeflerine ulaşmadaki başarısı çoğu zaman Arapça eğitimlerindeki başarılarıyla doğru orantılı olduğu düşünülebilir.

Genel olarak yabancı dil eğitiminde olduğu gibi Arapça eğitimi de çok boyutlu ele alınabilecek süreçler içerir. Bu süreçte müfredat programı, öğreticilerin tecrübesi, öğrencinin yabancı dile karşı ilgi ve beklenti düzeyi, kullanılan yöntem, teknik ve öğretim materyalleri, eğitim yapılan fiziksel ve psikolojik ortam başarıyı etkileyen ana unsurlar olarak değerlendirilebilir.

Yükseköğretim kurumu olarak 1982 yılında kanun hükmündeki kararnameyle kurulan İlahiyat fakülteleri müfredatında, yabancı dil olarak İngilizcenin yanı sıra Arapça da zorunlu dersler içerisinde yer almaktadır. Büyük çoğunda Arapça hazırlık sınıfları olan bu fakülteler, hazırlığı başarıyla tamamlayan öğrencilerine 4 yıllık lisans eğitimi vermektedir. İlahiyat lisans eğitimi süresinde verilen her iki yabancı dil, mesleki yeterlilikler açısından büyük önem arz etmekle beraber, özellikle Arap Dili ve Belağatı ayrı bir öneme sahiptir. Öyle ki müfredatlar arasında farklılık olsa da zorunlu hazırlık sınıfındaki Arapça eğitiminden sonra dört yıllık lisans eğitiminin hemen her döneminde Arapçaya dayalı dersler de zorunlu olarak alınmaktadır. Bütün bunlar İlahiyat mezunu olacak öğrencilerden beklenen mesleki yeterlilikler çerçevesinde ele alınmaktadır.

Diğer taraftan kuruluşundan bugüne kadar İlahiyat eğitimi içerisinde yer verilen Arapça eğitiminde yaşanan zorluklar ise sürekli tartışılmıştır. Zira bu kurumlarda Arapça eğitimi için harcanan zaman ve çabaya karşılık elde edilen sonuçların yeterli olmadığı noktasında tartışmalar bütün platformlarda yoğunluk kazanmaktadır. Zamanla bu tür tartışmalar, konuya ilgi duyan akademisyenleri etkili yabancı dil öğretimini engelleyen faktörlerin ne olduğu konusunda araştırmalar yapmaya yöneltmektedir. Özellikle İlahiyat fakültelerinde Arapça hazırlık sınıflarının varlığı ve etkinliği büyük önem taşımaktadır. Zira Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen “Zorunlu Arapça Hazırlık Sınıf Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönergesinde” İlahiyat Fakültelerinde temel İslami ilimlerin etkin bir biçimde öğretilmesinin altı çizilmekte ve hazırlık eğitimi sonucunda “öğrencilerin temel kaynaklara başvurabilen, okuduğunu, dinlediğini anlayabilen, konuşabilen, düşüncelerini yazabilen, ihtiyaç duyduğu Arapça bilgiyi başkalarına ihtiyaç hissetmeden kendi kendine öğrenebilen, akademik başarı sağlayabilen öğrenciler yetiştirmede Arapça anahtar rol oynamaktadır” denilmektedir.

Elinizdeki bu kitap yükseköğretim kurumlarımızda verilmekte olan Arapça eğitimini çeşitli yönlerden incelemeyi amaç edinmektedir. Zira Türk kültürü ve İslami ilimler açısından böylesine önemli bir dilin öğretiminin uzmanlar tarafından bilimsel bir bakışla incelenmesi bu alana değerli katkılar sağlayacağı kanaatindeyiz.

Kitabın Kapsamı

Türkiye’de İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerindeki zorunlu yabancı dil öğretiminin niteliği üzerine eğitim sosyolojisi perspektifinden bakmaya çalışan bu kitap, beş bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde Türkiye’deki İlahiyat Fakültelerinin kısaca tarihsel serüveni üzerinde durularak bu fakültelerin müfredatında yer alan “Zorunlu Arapça Hazırlık” programı üzerine genel bir değerlendirme yapılmaktadır. *İkinci bölümde* Mütercim Tercümanlık Bölümleri ile İlahiyat Fakültelerindeki Arapça öğretimi karşılaştırmalı olarak incelenmektedir.

Kitabın *üçüncü bölümünde* ülkemizdeki yüksek din öğretiminde yürütülen Arapça dil eğitiminde öğrenmeyi etkileyen faktörler irdelenmektedir. Çalışmanın *dördüncü bölümünde*, İlahiyat Fakültesinde yürütülen zorunlu yabancı dil hazırlık programının genel bir değerlendirmesi (Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneğinde) yapılarak, bu programa kayıtlı

4 / Yakup oştu ve Macid Yılmaz

öğrencilerin Arapça dersine yönelik düşünce ve tutumları boylamsal araştırma tekniğıyle ele alınıp incelenmektedir.

Son bölüm olan *beşinci bölümde* ise 2005-2010 yılları arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde uygulanan Zorunlu İngilizce Hazırlık Programının açılış serüveni üzerinde durularak, bu programın ilk öğrencilerinin İngilizce hazırlık programı hakkındaki düşünce ve tutumları boylamsal araştırma tekniğıyle değerlendirilmektedir.

İlahiyat fakültelerinde yürütölen yabancı dil programlarını farklı bir bakışla ele alan bu çalışmaya katkı sağlayan bölüm yazarlarına teşekkür ederiz. Ayrıca çalışmanın tashihini yapan lisansüstü öğrencilerimize de teşekkür ederiz.

Yakup ÇOŞTU ve Macid YILMAZ

orum-2020

BÖLÜM 5

İLAHİYAT FAKÜLTESİ İNGİLİZCE HAZIRLIK PROGRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Yakup ÇOŞTU*

Giriş

Türkiye’de yüksek din/ilahiyat eğitimiyle ilgili olarak, 1980 öncesi Milli Eğitim Bakanlığı, 1980 sonrası da Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı çeşitli zaman dilimlerinde birtakım yapılandırmalara gitmişlerdir. Bu yapılandırma çalışmaları, bilimsel ve akademik açıdan birikimli ilahiyatçılar yetiştirmeyi hedeflemekle birlikte, yüksek din eğitimi ve öğretiminde henüz bir kurumsallaşma ve gelenekselleşmenin yerleştirilemediğine de işaret etmektedir. Söz konusu bu kurumsallaşamama sorunu, yüksek din eğitimi gören yani ilahiyat fakültelerinde okuyan öğrencilerin ilahiyat programına yönelik tutum ve beklentilerini de belirlemektedir.

İlahiyat fakülteleri ile ilgili olarak bugüne kadar farklı zaman dilimlerinde gerek müfredata yönelik ders içeriklerinde, ders isimlerinde ve kredilerinde değişiklikler yapılmış, gerekse de “Zorunlu Yabancı Dil Hazırlık” programı uygulanıp, belli bir süre sonra bu uygulama kaldırılmıştır (Ayhan, 2004). Bu ve benzeri yapılandırma çalışmaları, ilgili fakülteler açısından bir kurumsallaşamama sorununu gözler önüne sermektedir.

Yüksek Öğretimin temel işlevleri arasında, eğitim-öğretim faaliyetleri, bilimsel araştırma alyapısı oluşturma ve yürütme ve kamu hizmeti sağlama gibi hususlar yer almaktadır (Tezcan, 2016). Ülkemizdeki yüksek öğretim programlarında, anılan işlevleri daha nitelikli yapabilmek, ihtiyaca uygun sürdürebilmek ve uluslararası arenada söz sahibi olabilmek amacıyla bir takım çalışmalar (akredıtasyon vb.) yürütölmektedir. Bu çalışmalar, aynı zamanda din hizmetleri alanına kaynak sağlayan İlahiyat fakülteleri için de söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda, İlahiyat Fakültelerinde çağdaş eğitim-

* Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi Anabilim Dalı

öğretim ve araştırma tekniklerini kullanarak toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyinin yükseltilmesini ilke edinmiş, araştırmacı, analitik düşünebilen, değişime ve gelişime açık, bilimi, aklı, dinî ve manevi değerleri kendine rehber edinmiş, toplumla bütünleşen, mesleki etik değerlere bağlı, insani değerlere saygılı, problemleri tanımlayıp akılcı çözümleri geliştiren, girişimci ve yabancı dil bilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. İlahiyat Fakültelerinde uygulanan zorunlu yabancı dil programları da söz konusu bu misyon bağlamında önemli bir işleve sahiptir.

Bu çalışma, Türkiye'deki İlahiyat Fakülteleri arasındaki ilk ve tek¹ uygulama olan Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde 2005-2006 ila 2009-2010 eğitim öğretim yılları arasında uygulanan "Zorunlu İngilizce Hazırlık Programını" konu edinmiştir.

Bu kapsamda öncelikle, Zorunlu İngilizce Hazırlık Programının açılış serüveni ele alınacak, daha sonra ise, bu programın ilk öğrencilerinin, İngilizce hazırlık programı hakkındaki düşünce ve tutumları, boylamsal araştırma tekniğiyle uygulanan anketler ve yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Zorunlu İngilizce Hazırlık Programı; OMÜ İlahiyat Fakültesi Örneği

1949'dan günümüze kadar İlahiyat Fakültesi ders programlarında ve içeriklerinde günün şartlarına göre bir takım değişiklikler yapılmıştır.² Bu değişikliklerin yapılmasındaki amaç, genel olarak değişen dünyanın şartlarına ayak uydurabilecek, özel olarak da vatandaşların din ihtiyacının sağlıklı bir biçimde giderilmesini sağlayacak din dersi öğretmeni ve din görevlisi yetiştirilmesidir.

Din eğitimi ve din hizmetinde kaliteyi artırmak, bilimsel ve akademik açıdan öz güven sahibi ve birikimli ilahiyatçılar yetiştirmek amacıyla 24.02.2005 tarihinde OMÜ İlahiyat Fakültesi Fakülte Kurulu, "Zorunlu

¹ 2005 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin özel koşullar ve açıklamalar kısmında yer alan 46 numaralı açıklamada "İsteyen öğrencilere kontenjan dahilinde bir yıl süreli İngilizce Hazırlık Programı uygulanır. Hazırlık Programı süresi, öğretim süresi sütununda gösterilen yıllara dahil değildir" ifadesi yer almaktadır. Bkz. *2005 Öğrenci Yerleştirme ve Seçme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 2005, s.96. Dolayısıyla, ilgili dönemde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde yer alan "İngilizce Hazırlık Programı" zorunlu olmayıp isteğe bağlıdır.

² İlahiyat Fakültelerindeki ders programları ve içeriklerinde yapılan değişiklikler için bkz. Aydın, 2000; Ayhan, 1999.

İngilizce Hazırlık Programı” açılmasını kararlaştırmıştır. Bu programın amacı şu şekilde ifade edilmiştir: “Gerek örgün, gerekse yaygın din eğitimi hizmetlerine yönelik olarak, yurt içi ve yurt dışında yaşayan yurttaşlarımızın dini ve kültürel ihtiyaçlarını en üst düzeyde karşılayabilecek ve gelişmiş dünya ülkelerine mensup dini liderlerle entegre olabilecek, modern İslam eğitimi ve öğretimine sahip, çağdaş, aydın ve yabancı dil bilen nitelikli din adamları yetiştirmektedir.”

İlgili Kurul kararında programın açılma gerekçesi olarak ise şu hususlara yer verilmiştir:

- Başta batı Avrupa ülkelerinde yaşayan 3-4 milyon civarındaki yurttaşlarımızın eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılayarak, bir takım bölünme ve hizipleşmelerin önüne geçmek.

- Bilimsel ve akademik çalışmalar yoluyla Türk İlahiyat birikimini yurt dışına aktarmak.

- Yabancı dil bilen din bilimi insanları vasıtasıyla Batı dünyasında meydana gelen ilmi ve dini gelişmeleri Türk kamuoyuna ulaştırmak.

- Anadolu İmam-Hatip Liselerinde yabancı dille İslami konuları sunabilecek ve ders verebilecek akademik seviyede meslek dersleri öğretmenleri yetiştirmek.

- Özellikle büyük şehir ve kentlerimizde tarihi camileri ziyarete gelen turistlerle kolay bir şekilde iletişim kurup din ve kültürümüzü aktarabilecek yetenekli ve kültürlü din adamları yetiştirmek.

- Yine dini hizmetlerle ilgili olarak, özellikle büyük şehirlerimizde görev yapan müftü ve vaizleri bu bölümden mezun olan kişilere öncelik vererek, Müslüman olmak için başvuran kişilere birincil elden yardımcı olmaya çalışmak.

- Avrupa Birliği sürecinde, Avrupa Birliğine dahil ülkelerle din ve kültür alanında işbirliği yapabilecek ve ülkemizi, insanımızı, din ve kültürümüzü doğru ve yeterli tanıtabilecek nitelikli din adamları yetiştirmek.

Yukarıda ifade edilen amaç ve gerekçeler çerçevesinde OMÜ İlahiyat Fakültesi müfredatına, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren (eski öğrenciler hariç) “Zorunlu Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı” kurulması, 24.02.2005 tarih ve 2005/04 sayılı Fakülte Kurur kararıyla, OMÜ Rektörlüğüne teklif edilmiştir. Rektörlük, 24.02.2005 tarih ve 2005/35 sayılı Senato kararıyla, İlahiyat Fakültesinde “Zorunlu Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı” (İngilizce) açılmasının kabulüne ve Yüksek Öğretim Kurumuna

teklifine karar vermiştir. Yüksek ğretim Kurumunun 17.05.2005 gün ve 1135-10152 sayılı kararıyla OM İlahiyat Fakültesinde ‘‘Zorunlu İngilizce Hazırlık Sınıfı’’ açılması, 2005-2006 Eğitim-ğretim yılından itibaren yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır. Bu kararlar birlikte Türkiye’de ilk defa bir İlahiyat Fakültesi müfredatına ‘‘Zorunlu İngilizce Hazırlık Programı’’ konulmuştur.³

İlahiyat Fakültesi zorunlu İngilizce hazırlık sınıfı ğrencilerinin İngilizce dil ğretimi, OM Yabancı Diller Eğitim Merkezi (OYDEM) tarafından yürütülmüş ve İngilizce hazırlık sınıfı öğrencilerine, haftada 24 saat olmak üzere yıllık yaklaşık 720 saat ‘‘Temel İngilizce Eğitimi’’ adı altında yabancı dil eğitimi verilmiştir. İlk yıl İngilizce hazırlık eğitimi fakültede dekanlık tarafından tahsis edilen dersanelerde yapılmıştır. 2006-2007 Eğitim-ğretim yılından itibaren ise İngilizce Hazırlık Eğitimi OYDEM’in kendi bünyesindeki dersanelerde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, ğrencilerin yabancı dillerini geliştirme amaçlı olarak, Fakülte Dekanlığı tarafından bilgisayar laboratuvarı kurulmuş ve ‘‘Yabancı Dil Eğitim Programı’’ (DAYNED) satın alınmış ve öğrencilerin kullanımına açılmıştır.

2005-2006 eğitim ğretim yılında OM İlahiyat Fakültesi İlahiyat Lisans ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği programlarını kazanan öğrenciler, zorunlu İngilizce hazırlık programının ilk öğrencilerini oluşturmuştur.

26.05.2006 tarihli Yüksek ğretim Genel Kurul toplantısında İlahiyat Faklterini bünyesinde yer alan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği programlarında yeni bir yapılanmaya daha gidilerek, 2547 sayılı Kanun’un 2880 sayılı kanunla değişik 7/d-2 ve 7/h maddeleri uyarınca, 2006-2007 Eğitim-ğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, bu programların bağlı buldukları niversitelerin Eğitim Faklterine aktarılması kararlaştırılmıştır.⁴ Böylece, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmeni yetiştirme görevi Eğitim Faklterine bırakılırken, Din görevlisi

³ Anılan bilgiler, OM İlahiyat Fakültesi ğrenci İşleri arşivinden alınmıştır.

⁴ Bu kararlar, Ankara, Atatürk, Çukurova, Dokuz Eylül, İstanbul (İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği Programına bu kararlar ğrenci alınmaya başlanmıştır.), Marmara, Ondoluz Mayıs, Selçuk ile Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bünyesinde yer alan İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği Programları adı geçen niversitelerin Eğitim Fakültesi ile Eğitim Bilimleri Fakültesine Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü olarak aktarılmış. Ayrıca, Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bünyesinde yer alan İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği Programının kapatılması, mevcut öğrencilerin mezun oluncaya kadar öğretimlerine devam etmesi kararlaştırılmıştır.

yetiştirme görevi de İlahiyat Fakültelerine⁵ bırakılmıştır. Bu yeni yapılanmadan sonra, zorunlu İngilizce hazırlık uygulaması, hem OMÜ İlahiyat Fakültesi İlahiyat Lisans programını kazanan hem de 2006-2007 eğitim öğretim yılı ve daha sonraki yıllarda OMÜ Eğitim Fakültesi DKAB programını kazanan öğrencilere uygulanmaya devam edilmiştir.

2009-2010 eğitim öğretim yılı içerisinde, Fakülte Yönetim Kurulu zorunlu hazırlık programıyla ilgili yeni bir çalışma başlatmış ve bu çalışma sonunda “Zorunlu İngilizce Hazırlık Programı” uygulamasının kaldırılması, 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılından geçerli olmak üzere “Zorunlu Arapça Hazırlık Programı” uygulamasının getirilmesi yönünde karar alınmıştır. Fakülte Yönetim Kurulu kararı, Üniversite Senatosu yoluyla Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına iletilmiş ve Başkanlığın 16.09.2009 tarihli oluruyla “Zorunlu İngilizce Hazırlık” programı kaldırılmış⁶, 17.03.2010 tarihli kararla da “Zorunlu Arapça Hazırlık” programı uygulamaya konulmuştur.⁷

OMU İlahiyat Fakültesi Zorunlu İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Hazırlık Programına Yönelik Düşünceleri; Boylamsal Bir Araştırma

Alan araştırma türleri değişik kriterlere dayanmaktadır. Kriter olarak ‘konu alanı’ temel alındığında, alan araştırması, okul araştırması, toplum araştırması, değerlendirme araştırması ve vak’a araştırması; kriter olarak veri toplama tekniği esas alındığında ise, anket tekniği, mülakat tekniği (görüşme tekniği) ve gözlem tekniği olarak sınıflandırılmaktadır (Arseven, 1993: 14).

Alan araştırma yöntemlerinden biri olan vak’a araştırması ya da başka bir ifadeyle boylamsal araştırma, bireyi veya konuyu derinliğine inceleyebilmek, anlayabilmek ve betimleyebilmek için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde, ele alınan problemdeki değişkenler, seçilen örneklem grubu üzerinde, önceden saptanmış belli zaman aralıklarında gözlenir ve gözlem sonuçları betimlenir. Bu nedenle boylamsal araştırma,

⁵ İlahiyat Lisans Programından mezun olan öğrencilerinin, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin öğretmen ihtiyacı karşılancaya kadar Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Kültürü ve Ahlak Anabilim Dalı bünyesinde üç yarıyl Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programını tamamladıkları takdirde, Din Dersi Öğretmeni olama imkanı bulunmaktadır.

⁶ İlgili kararla, Eğitim Fakültesi DKAB programında uygulanan hazırlık eğitimi de kaldırılmıştır.

⁷ Anılan bilgiler İlahiyat Fakültesi sekreterliği ile öğrenci işlerinden alınmıştır.

araştırma konusuyla ilgili olarak örneklemdaki ‘gelişmeyi’ ve ‘değişimi’ tespit üzere kullanılan bir yöntemdir (Arseven, 1993: 24-25). Bu araştırmada, konu alanı açısından vak’a araştırması yöntemi, veri toplama tekniği açısından ise anket ve görüşme teknikleri kullanılmıştır.

Bu çalışmada, boylamsal araştırma tekniğine dayalı olarak, OM İlahiyat Fakültesindeki ‘‘Zorunlu İngilizce Hazırlık’’ programının ilk ğrencilerinin programla ilgili düşünce ve tutumlarının belirlemesi amaçlanmıştır. Buna göre, söz konusu öğrencilere, hazırlık sınıfını okudukları 2005-2006 eğitim yılının başında (14 Ekim 2005) ve sonunda (8 Mayıs 2006) konuyla ilgili iki anket uygulaması yapılmıştır. Zorunlu İngilizce hazırlık programında okuyan bu ilk öğrenciler, dört yıllık lisans eğitimi sonunda 2009-2010 akademik yılı itibariyle mezun olmuşlardır. 10 Haziran 2010 tarihinde de aynı öğrencilere nc kez anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve böylece ilk anket uygulamalarından sonra geçen dört yıllık lisans eğitimi sonunda anılan konuyla ilgili öğrencilerin düşünce ve tutumlarında bir değişim olup olmadığı ve İngilizce hazırlık uygulamasının öğrencilerin mesleki ve akademik becerilerine nasıl bir katkı sağladığı araştırılmıştır. Elde edilen bulgular, konuyla ilgili değişimi görebilmek ve zorunlu hazırlık uygulamasından hedeflenen amaçlara ulaşılıp ulaşılmadığını tespit edebilmek amacıyla karşılaştırmalı olarak işlenmiştir.

İlk uygulamanın evreni, 2005 ğrenci Seçme Sınavında (SS) OM İlahiyat Fakültesi İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği Programı (DKAB) ile İlahiyat Lisans Programını kazanan öğrencilerden oluşmaktadır. 2005-2006 eğitim yılının başında ve sonunda olmak üzere iki uygulama gerçekleştirilmiştir. Anketleri uyguladığımız 14 Ekim 2005 ile 8 Mayıs 2006 tarihlerinde sınıflarda bulunan öğrenciler, çalışmanın örneklem/çalışma grubunu oluşturmuştur. Örneklem/alışma grubu olarak seçilen öğrencilerin sayısı ilk uygulamada 35, ikinci uygulamada 30’dur. Buna göre, toplam 65 anket formu değerlendirmeye alınmıştır.

İkinci uygulamanın evreni 2009-2010 Eğitim-ğretim yılı OM İlahiyat Fakültesi İlahiyat Lisans ve DKAB programlarının son sınıfında okuyan öğrencilerden oluşmaktadır.⁸ Evrenin, 2009-2010 Eğitim-ğretim yılında

⁸ 2005 SS sınavında OM İlahiyat Fakültesini kazananlardan, İlahiyat lisans ve DKAB programlarında 21’er ğrenci kayıtlı idi. Fakülte ğrenci işlerinden alınan bilgiye göre, 2005-2006 eğitim ğretim yılında, hazırlıkta kalanların ikinci sene tekrar hazırlık okuma uygulaması olduğu için, 21 İlahiyat öğrencisinden iki kişi hazırlıkta kalmış, bir ğrenci ikinci sene tekrar hazırlık okumuş, bir ğrenci de okulu bırakmıştır. DKAB programındaki 21 öğrenciden ise, iki kişi hazırlıkta kalmış ve bu öğrenciler ikinci sene tekrar hazırlık görmüşlerdir. Hazırlık tekrarı uygulaması 2007-2008 eğitim ğretim yılında kaldırılmış ve hazırlıkta kalan öğrencilerin lisans eğitimlerini tamamlayana kadar İngilizce

son sınıfta okuyan öğrencilerden oluşmasının nedeni, bu öğrencilerin 2005-2006 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan zorunlu İngilizce hazırlık programına tabi olan ilk öğrenciler olmalarıdır. Uygulama, 2009-2010 eğitim yılı sonu final sınavları sırasında (10 Haziran 2010) gerçekleştirilmiştir. Örneklem/çalışma grubu, 28 öğrenciden oluşmuştur.

Öğrencilerin İngilizce Hazırlık sınıfına yönelik düşünce ve tutumlarını tespit etmek amacıyla, benzer alan araştırmalarında kullanılan teknik ve sorulardan ve uzmanların görüşlerinden hareketle bir anket formu geliştirilmiştir. Bu anket formu, 14 Ekim 2005 tarihinde uygulanmıştır. İlk anketten yaklaşık yedi ay sonra, 8 Mayıs 2006 tarihinde, öğrencilerin düşüncelerinde herhangi bir değişiklik olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla ilk anket formuna birkaç soru daha ilave edilerek ikinci bir uygulama gerçekleştirilmiştir. 10 Haziran 2010 tarihinde ise İngilizce Hazırlık programının ilk öğrencilerinin, hazırlık sınıfından sonra geçen dört yıllık zaman zarfı içerisinde İlahiyat lisans programında zorunlu İngilizce hazırlık sınıfı uygulamasına yönelik düşünce ve tutumlarında herhangi bir değişimin olup olmadığını tespiti yönelik son bir anket uygulaması daha yapılmıştır. Bu son anket formunda da, birinci ve ikinci anket formlarında yer alan bazı sorular ile değişimi tespiti yönelik ilave yeni sorular yer almıştır. Ayrıca, her üç uygulama esnasında çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle görüşmeler de yapılarak, öğrencilerin düşünceleri ve tutumlarının nedenleri derinlemesine tespit edilmeye çalışılmıştır.

Mülakat formlarından elde edilen bulguların, araştırmanın temel amacı çerçevesinde, frekans ve yüzde dağılımları SPSS 13.0 (Statistical Package for Social Science) istatistik paket programıyla çözümlenmiştir. Elde edilen veriler tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum: Birinci Uygulama*

Kişisel Değişkenlere Göre Bulgular

2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı başında ve sonunda yapılan ilk uygulamada çalışma grubunu oluşturan İlahiyat Lisans Programı ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programı

dil sınavından geçerli not almaları uygulaması getirilmiştir. Fakülteden kaydını sildiren ve diğer fakültelere yatay geçiş yapan öğrencilerle birlikte 2009-2010 eğitim öğretim yılı son sınıf İlahiyat lisans ile DKAB programlarında on yedişer (17) öğrenci kayıtlı olarak okumaktadır.

* Birinci uygulama bulguları ilk olarak “OMÜ İlahiyat Fakültesi İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Hazırlık Sınıfına Yönelik Düşünceleri”, (*Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23(23), 2007, ss179-199) isimli çalışmamızda yayımlanmıştır.

öğrencilerinin bazı değişkenlere göre dağılımı aşağıda yer verilmiştir. Buna göre:

Tablo 1: Bölüm ile Cinsiyet Daęılımı⁹

OMÜ İlahiyat Fakültesi		Erkek	Kız	Toplam
İlahiyat Lisans	N	9	12	21
	%	42,9	57,1	100
DKAB	N	8	13	21
	%	38,1	61,9	100
Toplam	N	17	25	42
	%	40,5	59,5	100

Tablo 1’de Fakülte Öğrenci İşleri kayıtlarına göre, 2005 ÖSS sınavında OMÜ İlahiyat Fakültesini kazanan öğrencilerin dağılımı yer almaktadır. Buna göre, İlahiyat Fakültesi, İlahiyat Lisans bölümünü % 42,9’u erkek, %57,1’i kız olmak üzere toplam 21 öğrencinin, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği’ne ise %38,1’i erkek, % 61,9’i kız olmak üzere 21 öğrencinin kazandığı görülmektedir.¹⁰

Tablo 2: Bölüm ile Mezun Olunan Lise Türü Dağılımı

Bölüm		Mezun Olunan Lise Türü			Toplam
		A.İ-H-L.	İ-H-L	Y.U.	
İlahiyat Lisans	N	12	8	1	21
	%	57,1	38,1	4,8	100
DKAB	N	9	11	1	21
	%	42,9	52,4	4,8	100
Toplam	N	21	19	2	42
	%	50	45,2	4,8	100

Tablo 2’de Fakülte Öğrenci İşleri kayıtlarına göre, İlahiyat Fakültesi İngilizce hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin bölümleri ile mezun

⁹ Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3’deki bilgiler OMÜ İlahiyat Fakültesi Öğrenci İşleri kayıtlarından alınmıştır.

¹⁰ İlahiyat Fakültesi öğrenci işleri kayıtlarına göre, 2005 ÖSS sınavında Fakülteyi kazananlardan iki öğrencinin (İlahiyat Lisans bölümünden bir kız öğrenci ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünden bir erkek öğrenci) fakülteye kayıt yaptırmadığı, Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavıyla da (YÖS) iki yabancı uyruklu öğrencinin (İlahiyat Lisans Bölümüne bir erkek öğrenci, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümüne de bir kız öğrenci) Fakülteye kayıt olduğu görülmektedir. Bu duruma göre, İlahiyat Fakültesi Hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin dağılımı şu şekildedir: İlahiyat Lisans bölümünden % 47,6’sı erkek (10), %52,4’ü kız (11) olmak üzere toplam 21 öğrenci hazırlığa devam ederken, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği’ne ise %33,3’ü erkek (7), % 66,7’si kız (14) olmak üzere 21 öğrenci hazırlık sınıfına devam etmektedir.

oldukları lise türlerine göre dağılımı yer almaktadır. Buna göre, öğrencilerin % 50'si Anadolu İmam Hatip Lisesi, % 45,2'si İmam Hatip Lisesi mezunu, %4,8'i de yabancı uyruklu öğrenci oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 3: OMÜ İlahiyat Fakültesi 2005 ÖSS Puanları ve Yüzdeler Dilimleri

O.M.Ü. İlahiyat Fakültesi	En Az	En Çok	Yüzdeler Dilim
İlahiyat Lisans	355,401	359,670	3,10
DKAB	358,437	374,970	1,90

Tablo 3'de ise yine Fakülte Öğrenci İşleri kayıtlarına göre, 2005 ÖSS sınav sonuçlarına göre OMÜ İlahiyat Fakültesi'ni kazanan öğrencilerin İlahiyat Lisans ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinin en çok ve en az puan dağılımı ile yüzdeler dilimleri yer almaktadır. 2005 ÖSS yerleştirme sonuçlarında sözel ve diğer sayısal bilim branşlarına göre oldukça yüksek yüzdeler dilimleriyle OMU İlahiyat Lisans ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programlarına öğrenci alındığı anlaşılmaktadır.

Zorunlu İngilizce Hazırlık Programına İlişkin Bulgular

Burada, iki aşamalı olarak yapılan ilk uygulamada (14 Ekim 2005 tarihinde birinci aşama, 8 Mayıs 2006 tarihinde de ikinci aşama anket uygulaması yapılmıştır) çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar ile görüşmelerden elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak verilerek incelenmiştir. Bundaki amaç, örnekleme oluşturan öğrencilerin her iki ankete verdikleri cevaplardan hareketle, zorunlu İngilizce hazırlık sınıfı hakkındaki düşüncelerini ve tutumlarını tespit etmektir.

Tablo 4: Bölüm ve Cinsiyet Dağılımı

Bölüm		1. Anket		2. Anket		Toplam	
		Erkek	Kız	Erkek	Kız	1. Anket	2. Anket
İlahiyat Lisans	N	8	9	5	10	17	15
	%	47,1	52,9	33,3	66,7	100	100
DKAB	N	7	11	6	9	18	15
	%	38,9	61,1	40	60	100	100
Toplam	N	15	20	11	19	35	30
	%	42,9	57,1	36,7	63,3	100	100

Tablo 4’de örnekleme alınan öğrencilerin bölüm ve cinsiyet dağıllımı yer almaktadır. İlk ankette rneklemeimize giren hazırlık sınıfı ğrencilerinin % 42,9’u erkeklerden, %57,1’de kızlardan oluşurken, ikinci ankette ise %36,7’si erkeklerden, % 63,3’ de kızlardan oluşmuştur.

Tablo 5: Mezun Olunan Lise ile İngilizce Hazırlık Kuru Arasındaki İlişki

Mezuniyet Lisesi		İng. Haz. Kur		Toplam
		B1	B2	
A. İmam-Hatip Lisesi	N	13	1	14
	%	92,9	7,1	100
İmam-Hatip Lisesi	N	7	12	19
	%	36,8	63,2	100
Yabancı Uyruklu	N	1	1	2
	%	50,0	50,0	100
Toplam	N	21	14	35
	%	60,0	40,0	100

Tablo 5’da örnekleme alınan öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile aldıkları İngilizce hazırlık kuru arasındaki dağıllım yer almaktadır. İngilizce hazırlık eğitimine başlayan önce OYDEM tarafından 14-15 Eylül 2005 tarihinde İngilizce seviye tespit sınavı yapılmış ve bu sınavdan aldıkları puanlara göre öğrencilerin hangi kurda okuyacakları belirlenmiştir. B1 kurunda, orta ve ileri düzeyde İngilizce bilenler, B2 kurunda ise az veya hiç İngilizce bilmeyen öğrenciler yer almaktadır. Buna göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi mezunu ğrencilerinin lise eğitimleri sırasında da İngilizce hazırlık okudukları için % 92,9’u B1 kurunda yer aldıkları, normal İmam-Hatip Lisesi mezunu öğrencilerden %63,2’si ise B2 kurunda yer aldıkları görülmüştür.

Tablo 6: Bölüm ile Bölüm Tercih Nedeni Arasındaki İlişki

Bölüm		Bölümü Tercih Nedeni				Toplam
		Milli Eğitimde Görev Al.mak	Diyanette Görev Almak	Başka Tercih Yapamama	Başka	
İlahiyat Lisans	N	3	7	7	--	17
	%	17,6	41,2	41,2	--	100
DKAB	N	7	--	10	1	18
	%	38,9	--	55,6	5,6	100
Toplam	N	10	7	17	1	35
	%	28,6	20,0	48,6	2,9	100

Tablo 6’da ise ilk ankette örnekleme alınan öğrencilerin kayıtlı oldukları bölümü tercih nedenlerinin dağılımı yer almaktadır. Bu dağılıma göre, öğrencilerin % 28,6’sı Milli Eğitim Bakanlığı’nda görev almak (öğretmen, vs.), % 20’si Diyanet İşleri Başkanlığı’nda görev yapmak (İmam, Vaiz, Kur’an Kursu Öğreticisi, Müftü, vs.), % 48,6’sı başka tercih yapamama, % 2,9’da başka nedenlerden dolayı bölümlerini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Burada, örnekleme alınan öğrencilerin yarıya yakınının bölümlerini tercih etmelerinin nedeni olarak “Başka tercih yapamama” olarak belirtmeleri dikkat çekmektedir. Üniversite eğitiminin insan hayatının önemli bir dönüm noktası olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin başka tercih yapamamaları nedeniyle istemedikleri bir bölümde okumak zorunda kalmaları önemli bir soruna işaret etmektedir. Bu nedenle, bu sorunun nedenlerinin ayrıntılı bir biçimde araştırılıp, çözüm yollarının bulunmaya çalışılması gerekmektedir.

Tablo 7: Bölüm ile Fakülteyi Tercih Ederken İngilizce Hazırlık Olduğunu Bilme Arasındaki İlişki

Bölüm		Fakülteyi Tercih Ederken İng. Hazırlık Olduğunu Biliyordum		Toplam
		Evet	Hayır	
İlahiyat Lisans	N	1	16	17
	%	5,9	94,1	100
DKAB	N	2	16	18
	%	11,1	88,9	100
Toplam	N	3	32	35
	%	8,6	91,4	100

Tablo 7’de, ilk ankette örnekleme alınan öğrencilerin % 8,6’sı fakülteyi/bölümü tercih ederken İngilizce hazırlık programı olduğunu bildikleri, % 91,4’ünün ise bilmedikleri görülmektedir. Bu sonuca göre, öğrencilerin tamamına yakını OMU İlahiyat Fakültesini tercih ederken İngilizce hazırlık sınıfının olduğunu bilmedikleri anlaşılmaktadır.

Buna göre öğrencilerin çoğunluğunun tercih yaparken ya kılavuzu iyi okumadıkları ya da doğru bir şekilde yönlendirilmedikleri anlaşılmaktadır. Çünkü ÖSYS tercih kılavuzunun, merkezi yerleştirme ile öğrenci alan yükseköğretim lisans programlarının yer aldığı Tablo 4’de, ilgili yükseköğretim programıyla ilgili özel koşullar ve açıklamalar kısmı yer bulunmaktadır (ÖSYM, 2005). OMÜ İlahiyat Fakültesinin, İlahiyat Lisans ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği sütunundaki özel

koşullar ve açıklamalar kısmında 11¹¹, 15 ve 39¹² numaralarının yer aldığı grlmektedir. Özellikle 15 numaralı koşulun açıklamasında Şu ifade bulunmaktadır: “Bir yıl süreli zorunlu İngilizce Hazırlık Programı uygulanır. Hazırlık sınıfı, ğretim süresi sütununda gösterilen yıllara dahil değildir. İngilizce yeterlik sınavını başaranlar doğrudan birinci sınıfa alınırlar.” (ÖSYM, 2005: 94)

Bu sonuç, niversite eğitimi için tercihte bulunacak öğrenciler ile okullardaki rehberlik öğretmenleri ve velilerin, öğrencilerin geleceklerinin belirlenmesinde dönüm noktası olarak algılanan niversiteye yerleşim sürecinde daha dikkatli olmaları gerektiğini göstermektedir.

Tablo 8: Bölüm ile İngilizce Hazırlık Sınıfı Olduğunu ğrenme Zamanı Arasındaki İlişki

Bölüm		İngilizce Hazırlığı ğrenme Zamanı				Toplam
		Tercih yaparken	Tercih yaptıktan sonra	niversiteye kayıt olurken	Ders kaydı yap. /okul açıldığında	
İlahiyat Lisans	N	1	5	9	2	17
	%	5,9	29,4	52,9	11,8	100
DKAB	N	2	8	8	--	18
	%	11,1	44,4	44,4		100
Toplam	N	3	13	17	2	35
	%	8,6	37,1	48,6	5,7	100

Bölüme göre OM İlahiyat Fakültesinde İngilizce hazırlık sınıfı olduğunu öğrenme zamanı arasındaki dağılıma ilişkin istatistiksel veriler tablo 8’de grlmektedir. Buna göre, öğrencilerin, % 37,1’i zorunlu İngilizce hazırlık sınıfını tercih yaptıktan sonra öğrendiklerini, % 48,6’sı niversiteye kayıt yaptırırken, % 5,7’si ise ders kaydı yaptırırken-okul açıldığında öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerle yaptığımız görüşmelerde, zorunlu İngilizce hazırlık sınıfının olduğunu öğrendiklerinde Çok olduklarını ve büyük bir hayl kırıklığına uğradıklarını ifade etmişlerdir.¹³

¹¹ “Zorunlu Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı uygulanan programlarda, hazırlık sınıfında görülen ğretim diline göre lisansta yabancı dilde destekli eğitim verilmektedir.” (SYS 2005: 94).

¹² “Bu programın hazırlık sınıfında başarsız olan öğrenciler, eğitim-ğretim yönetmeliği gereğince, hazırlık sınıfını bir yıl daha destek sınıfında tekrar ederler. Destek sınıfında da başarsız olan öğrencilerin ilişkileri kesilmeden birinci sınıfa kayıtları yapılır, ancak bu öğrencilerin mezun oluncaya kadar niversitelerince açılacak yabancı dil muafiyet sınavında başarılı olmaları gerekir.” (SYS 2005: 96).

¹³ Bu durumun nedeni için Tablo 9 ve Tablo 10’daki yorumlara bakınız.

Tablo 9: Bölüm ile İngilizce Hazırlık olduğu İçin Fakülteyi Tercihle Pişman Olma Arasındaki İlişki

Bölüm		İng. Hazırlık Olduğu İçin Fak. Tercihle Pişman Olma				Toplam	
		Evet		Hayır			
		1. Anket	2. Anket	1. Anket	2. Anket	1. Anket	2. Anket
İlahiyat Lisans	N	11	10	6	5	17	15
	%	64,7	66,7	35,3	33,3	100	100
DKAB	N	17	14	1		18	14
	%	94,4	100	5,6		100	100
Toplam	N	28	24	7	5	35	29
	%	80	82,8	20	17,2	100	100

Tablo 9’da Lisans Bölümüne göre İngilizce hazırlık sınıfı olduğu için OMÜ İlahiyat Fakültesini tercihte pişman olma arasındaki ilişki yer almaktadır. İlk ankette, öğrencilerin % 80’ni İngilizce hazırlık olduğu için fakülteyi tercihte pişman olduklarını, % 20’si pişman olmadığını, ikinci ankette ise % 82,8’i pişman olduğunu, %17,2’sinin ise pişman olmadığını ifade etmiştir. İlk anket ile ikinci anket arasında yaklaşık yedi aylık bir zaman geçmesine karşılık, Fakülteyi tercihte pişman olan öğrencilerin fikirlerinde pek fazla, hatta hiçbir değişikliğin olmadığı anlaşılmaktadır.¹⁴ Öğrencilerle yaptığımız görüşmelerden elde edilen bulgulardan hareketle bu durumun nedeni şu şekilde ifade edilebilir: Hazırlık sınıfı süresince öğrencilere yönelik, İngilizce bilmenin önemine dair bilgilendirme toplantıları (oryantasyon programı, seminer vb.) ile öğrencileri motive edici bir takım farklı faaliyetlerin yeterince yapılamamasıdır.

Bu çerçevede, 25 Mayıs 2006 tarihinde, OMÜ Erasmus Kurum Koordinatörü ile birlikte gerçekleştirdiğimiz “Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Sorunları ve İlahiyat Fakültesi Erasmus Bilgilendirme” seminerinden sonra görüştüğümüz öğrenciler, Fakülteyi tercihteki pişmanlıklarının azaldığını ifade etmişlerdir. Çünkü hazırlık sınıfı öğrencilerinin büyük çoğunluğunun, gerçekleştirilen bu toplantıya kadar, Erasmus programı hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Bu toplantıda, genel olarak hazırlık sınıfı öğrencilerinin sorunları ile İngilizce bilmenin önemi ve Erasmus programı çerçevesinde belirli bir dönem Avrupa’da lisans (veya lisans üstü) eğitimine (herhangi bir yıl kaybı olmaksızın) devam edebilme

¹⁴ Örneklemeye alınan öğrencilerin, “Fakülteyi tercihte pişman olma ve olmama” sorusuna verdikleri nedenlerin, Tablo 10’daki “İngilizce hazırlık kalksın ve kalkmasın” sorusuna ifade ettikleri nedenlerle çokluk ve sıklık derecesine göre benzer olduğu için, öğrencilerin özel değerlendirmeleri Tablo 10’da toplu halde yer verilmiştir.

imkanı olduğu üzerinde durulmuştu. Öğrencilerin, lisans eğitimlerinin belirli bir kısmını yurt dışında okuma fırsatlarının olduğunu öğrendiklerinde, İngilizce hazırlık okumalarının kendileri için faydalı ve yararlı olabileceğini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, bu tür toplantıların veya başka farklı sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, öğrencileri yabancı dil öğrenme konusunda daha çok motive edecektir. Böylece lisans programına zorunlu hazırlık sınıfı konulmasındaki amaca da ulaşılacaktır.

Tablo 10: Bölüm İle İngilizce Hazırlığın Kaldırılması Arasındaki İlişki

Bölüm			İng. Haz. Kalksın				Toplam	
			Evet		Hayır			
			1. Akt.	2. Akt.	1. Akt.	2. Akt.	1. Akt.	2. Akt.
İlahiyat Lisans	Anadolu İ-H-L	N %	2 33,3	4 57,1	4 66,7	3 42,9	6 100	7 100
	İ-H-L	N %	4 40	2 33,3	6 60	4 66,7	10 100	6 100
	Yabancı Uyruklu	N %	--	1 100	1 100	--	1 100	1 100
	Toplam	N %	6 35,3	7 50	11 64,7	7 50	17 100	14 100
DKAB	Anadolu İ-H-L	N %	7 87,5	5 83,3	1 12,5	1 16,7	8 100	6 100
	İ-H-L	N %	8 88,9	5 62,5	1 11,1	3 37,5	9 100	8 100
	Yabancı Uyruklu	N %	1 100	--	--	--	1 100	
	Toplam	N %	16 88,9	10 72,4	2 11,1	4 28,4	18 100	14 100
Toplam		N %	22 62,9	17 60,7	13 37,1	11 39,3	35 100	28 100

Tablo 10'da, bölüm ve mezun olunan lise türüne göre zorunlu İngilizce hazırlığın kaldırılıp/kaldırılmaması arasında ilişkiye dair veriler yer almaktadır. Buna göre, ilk ankette örnekleme alınan öğrencilerden % 62,9'u İngilizce hazırlığın kaldırılması yönünde görüş bildirirken, % 37,1'i kaldırılmaması yönünde ifade belirtmişlerdir.

İngilizce hazırlığın kaldırılmasını isteyen öğrenciler, okluk ve sıklık derecesine göre, bu durumla ilgili nedenlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Lisede de hazırlık okumuştum, benim için bir yıl daha kayıp.”

“Eğitimim beş yıla çıkacak, zaman kaybı.”

“Şimdi öğrendiğimiz İngilizceyi beş yıl sonra unutacağız.”

“Hazırlıkta kalma korkusu var.”

“İngilizceyi, fakülte eğitimi sırasında diğer derslerle birlikte de öğrenebiliriz.”

“Öğretmen olacağız ve din derslerine gireceğiz, bu nedenle gerekli olmadığını düşünüyorum.”

Öğrencilerle yaptığımız görüşmelerde, İngilizce hazırlığın kaldırılması hususunda birleştikleri ortak nokta, fakülte eğitiminin bir yıl daha uzaması ve sene kaybı düşüncesidir. Özellikle Anadolu İmam-Hatip Lisesi mezunu öğrencileri, lise öğrenimlerinde bir yıl İngilizce yabancı dil okudukları için fakülte eğitiminde de İngilizce hazırlık okumak zorunda kalmalarının sene kaybindan başka bir şey olmadığını düşünmektedirler. Öğrencilerin hazırlık sınıfının kalkmasını istemelerindeki ortak nedenlerden bir diğeri ise, hazırlıkta öğrenilen İngilizcenin, fakülte eğitimi sırasında, eğer yeterince desteklenmez ise unutulabileceği düşüncesidir.

Diğer bir neden ise, öğrencilerin hazırlık sınıfında kalma korkularıdır. Hazırlık sınıfının tekrar edilmesi halinde, fakülte eğitiminin gereğinden daha fazla uzaması söz konusudur. Öğrencilerin bu kaygıları, 2005-2006 öğretim yılı sonu itibarıyla hazırlık sınıfında 10 öğrencinin kalması ve tekrar hazırlık okumak zorunda kalmalarından dolayı dikkate değerdir.

Öte yandan, birkaç öğrencinin, “İngilizce hazırlık olduğu için bu fakülteyi tercih ettiğime çok pişmanım. Bir dahaki sene bu fakültenin puanı düşecektir. Çünkü zorunlu hazırlık sınıfını öğrenenlerin bu fakülteyi tercih etmeyeceklerini düşünüyorum” cümlesi de dikkat çekicidir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, Türkiye’de ilk defa zorunlu İngilizce hazırlık programı OMÜ İlahiyat fakültesinde uygulanmıştır. Bu, fakültenin tercih edilmesinde önemli bir kriter olarak değerlendirilebilir. 2006 ÖSS sınavı sonuçlarına bakıldığında OMÜ İlahiyat Fakültesi, İlahiyat Lisans Programının puanı en küçük: 346,897, en büyük: 358,484 iken, Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümünün puanı ise en küçük: 350,197, en büyük: 372,409’dur. Bir önceki sene yerleşme puanına göre kısmen bir düşüşün olduğu görülmekteyse de, bunun nedeni söz konusu fakültede zorunlu İngilizce hazırlık sınıfının olmasından daha ziyade, 2006 yılındaki ÖSS sınav sisteminin değişmesine bağlanabilir.

İngilizce hazırlığın kalkmasını istemeyen öğrencilerin bu durumla ilgili açıklamaları ise genel olarak şöyledir:

“Avrupa birliği sürecindeki Türkiye’de ilahiyatçıların İngilizce bilmeleri gerekir.”

“İngilizce bilen ilahiyatçılar, yurt dışında İslam dinini en iyi bir biçimde sunabilir.”

“Dil bilmek üstünlüktür, kişi ne kadar dil bilirse o kadar üstündür.”

“İngilizcenin hayatımızın her alanında yardımcı olacağını düşünüyorum.”

Görüşmede bulunduğumuz öğrencilerden İngilizce hazırlığın kalkmasını istemeyenlerden bazıları, hazırlığın zorunlu olmaktan çıkartılıp isteğe bağlanması gerektiğini de ifade etmişlerdir. Böylece onlara göre, hazırlık sınıfı daha verimli olabilecek ve hedeflenen amaca ulaşılacaktır.

Yine Tablo 10’daki ikinci anket verilerinin ilk anket verileriyle benzer olduğu görülmektedir. İkinci ankette de öğrencilerin %60,7’si aradan yaklaşık yedi ay gibi bir zaman geçmesine rağmen, İngilizce hazırlığın hala kaldırılmasını istedikleri, % 39,3’ü hazırlığın devam ettirilmesi gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Burada da, çokluk ve sıklık derecesine göre öğrencilerin söyledikleri nedenler, ilk ankette ifade edilen nedenlerle hemen hemen aynıdır. Öğrencilerin fikirlerinde herhangi bir değişikliğin olmamasının, Tablo 9’da ifade edilen hususla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

Tablo 11: Bölüm İle İngilizce Dil Seviyesi Arasındaki İlişki

Bölüm	İngilizce Dil Seviyesi								Toplam		
	Temel Düzeyde		Orta Düzeyde		İleri Düzeyde		Hiç Bilmiyorum				
	1. Akt	2. Akt.	1. Akt.	2. Akt.	1. Akt	2. Akt	1. Akt	2. Akt	1. Akt	2. Akt	
İlahiyat Lisans	N %	7 43,8	4 26,7	3 18,8	9 60	--	3 13,3	6 37,5	--	16 100	15 100
DKAB	N %	4 22,2	1 6,7	7 38,9	11 73,3	--	3 20	7 38,9	--	18 100	15 100
Toplam	N %	11 32,4	5 16,7	10 29,4	20 66,7	--	5 16,7	13 38,2	--	34 100	30 100

Tablo 11’de bölüme göre öğrencilerin İngilizce dil seviyesi arasındaki ilişki yer almaktadır. Buna göre, ilk anket ile ikinci anket arasında geçen zaman içerisinde öğrencilerin İngilizce dil seviyelerinde gözle görülür bir gelişmenin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, OYDEM’in profesyonel bir biçimde İngilizce eğitim vermesindeki başarıya bağlanabilir.

İkinci ankette yer alan “Hazırlık sınıfında verilen İngilizce eğitimden memnun musunuz?” şeklindeki sorumuza öğrencilerin verdikleri cevaplara ilişkin istatistiksel sonuçlar aşağıda tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 12: Bölüm ile Hazırlık Sınıfında Verilen İngilizce Eğitiminden Memnun Olma Arasındaki İlişki

Bölüm		Hazırlık Sınıfında Verilen İng. Eğitiminden Memnun Olma		Toplam
		Evet	Hayır	
İlahiyat Lisans	N	6	8	14
	%	42,9	57,1	100
DKAB	N	9	5	14
	%	64,3	35,7	100
Toplam	N	15	13	28
	%	53,6	46,4	100

Örnekleme alınan öğrencilerden % 53,6’sı verilen İngilizce eğitiminden memnun olduklarını, % 46,4 ‘ü ise memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir. İngilizce eğitiminden memnun olan öğrenciler, çokluk ve sıklık derecesine göre bu memnuniyetlerini; “hocalarımız bizimle çok iyi ilgileniyorlar”, “birçok yeni konuyu çok iyi bir şekilde öğrendik”, öğretmenlerin kalitesi iyi, işlerini ciddi yapıyorlar” şekilde ifade etmişlerdir. Memnun olmayanlar ise; “verilen eğitim pratiğe yönelik değil”, “bu sistemde bir sene kaybından başka bir şey değil”, “sıkıcı geliyor, ne zaman bitecek diye bekliyorum” gibi nedenler ileri sürmüşlerdir. Öğrencilerle yaptığımız görüşmelerde, memnuniyetsizliklerinin temelinde, öğrencilerin hazırlık sınıfının önemi hakkındaki bilgisizliklerinin yer aldığını görülmüştür. Çoğu öğrenci, hazırlık okumanın eğitimlerini uzattığı ve gereksiz olduğu düşüncesindedir. Dolayısıyla öğrencilere, yabancı dil öğrenmenin mesleklerine ve hayatlarına olan katkılar iyi bir biçimde anlatıldığı takdirde, memnuniyetsizliğin ve isteksizliğin önüne geçilebilecektir.

Tablo 13: Bölüm ile İngilizce Bilmenin Mesleğe Getirisi Arasındaki İlişki

Bölüm		İngilizce Bilmenin Mesleğe Getirisi								Toplam	
		Yurt dışı din hizmet görev alma		Akademik kariyer		Okullarda İngilizce ders. girme		Başka			
		1. Akt	2. Akt	1. Akt	2. Akt	1. Akt.	2. Akt.	1. Akt	2. Akt		
İlahiyat Lisans	N	9	7	4	4	2	1	2	3	17	15
	%	52,9	46,7	23,5	26,7	11,8	6,7	11,8	20	100	100
DKAB	N	8	2	3	6	5	6	1	1	17	15
	%	47,1	13,3	17,6	40	29,4	40	9,5	6,7	100	100
Toplam	N	17	9	7	10	7	7	3	4	34	30
	%	50	30	20,6	33,3	20,6	23,3	8,8	13,3	100	100

Tablo 13’de, örnekleme alınan öğrencilerin bölümlerine göre İngilizce bilmenin mesleklerine getirisi arasındaki dağılım yer almaktadır. İlk anket ile ikinci anket arasında, İlahiyat Lisans öğrencileri arasında fazla bir değişiklik görülmezken, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin fikirlerinde kısmen de olsa bir değişikliğin olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeniyle ilgili olarak yaptığımız görüşmelerde, öğrenciler, hazırlıkta İngilizceyi temel olarak öğrendiklerini, İngilizce dil seviyelerini daha da geliştirdikleri takdirde görev yapacakları okullarda ek olarak İngilizce derslerine girebileceklerini ve lisansüstü eğitim yapabileceklerini ifade etmişlerdir.

İkinci Uygulama*

2005-2006 Eğitim-Öğretim yılının başında (14 Ekim 2005) ve sonunda (8 Mayıs 2006) gerçekleştirilen ilk uygulamaya katılan çalışma grubundaki öğrencilere, dört yıllık lisans eğitimlerinin sonuna geldiklerinde ikinci bir uygulama daha yapılmıştır. Bu kapsamda, 10 Haziran 2010 tarihinde aynı çalışma grubuna bir kez daha anket uygulaması yapılmış ve görüşme gerçekleştirilmiştir. Boylamsal tekniğin kullanıldığı araştırmanın bu kısmında, aradan geçen zaman dilimi içerisinde aynı çalışma grubunun

* İkinci uygulama bulguları ilk olarak, “Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Uygulanan Zorunlu İngilizce Hazırlık Programı Üzerine Boylamsal Bir Araştırma”, (*Hittit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10 (20), 2011, ss. 61-80) isimli çalışmamızda yayımlanmıştır.

zorunlu İngilizce hazırlık programına yönelik düşüncelerinde herhangi bir gelişme veya değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 14: Bağımsız Değişkenlere Göre Bulgular

		N	%
Cinsiyet	Kız	19	67,9
	Erkek	9	32,1
	Toplam	28	100
Bölüm	İlahiyat	12	42,9
	DKAB	16	57,1
	Toplam	28	100

İkinci uygulamada, örnekleme alınan öğrencilerin cinsiyeti ile devam ettikleri lisans bölümüne göre dağılımları Tablo 14'te yer almaktadır. Buna göre, cinsiyete göre örneklemin % 67,9'unu kız öğrenciler, % 32,1'ini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bölüme göre ise, öğrencilerin % 42,9'u İlahiyat Lisans programında, %57,1'i ise DKAB programında eğitimlerini sürdürdükleri görülmektedir.

Zorunlu İngilizce Hazırlık Programına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki Tablo 15'de, örneklem grubunun hazırlık sınıfından sonraki dört yıllık lisans eğitimi sonunda İngilizce dil bilgisi seviyesi açısından kendilerini hangi düzeyde tanımladıklarının dağılımı yer almaktadır. Buna göre, İngilizce dil bilgisi seviyesi açısından örnekleme oluşturan kız öğrencilerin % 21,2'si temel (basic) düzeyde, % 57,9'u orta (intermediate) düzeyde, % 21,1'i ise ortanın üstü (uper-intermediate) düzeyde olarak belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerden ise, % 66,7'si temel (basic) düzeyde, % 22,2'si orta (intermediate) düzeyde, % 11,1'i ise ortanın üstü (uper-intermediate) düzeyde İngilizce dil bilgisine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara göre İngilizce dil bilgisi seviyesi açısından kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha üst düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, ÜDS ve KPDS dil sınavlarına girip girmeme ve aldıkları puanlarla ilgili olarak örnekleme yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, tablo 15'deki bulguyu desteklemektedir. Zira kız öğrencilerden¹⁵ altısının ÜDS sınavına girdiği ve bunlardan dört tanesinin 50 üstü puan aldığı, iki öğrencinin ise 50'nin altında puan aldığı tespit edilmiştir. Yine kız

¹⁵ Kız öğrencilerden (altı kişi), ÜDS ve KPDS dil sınavına girenlerin aldıkları puanlar şöyledir: Bir öğrenci ÜDS'den 80, KPDS'den 79 puan, diğer beş öğrenci ÜDS'den sırasıyla, 76, 66, 60, 42 ve 37 puan aldıklarını belirtmişlerdir.

öğrencilerden ÜDS sınavına giren bir öğrencinin KPDS sınavına da girdiği ve o sınavdan da iyi bir puan aldığı saptanmıştır. Erkek öğrencilerden ise, sadece bir öğrenci hem ÜDS (52 puan) hem de KPDS (48 puan) sınavına girdiğini ifade etmiştir.

Tablo 15: Cinsiyet ile İngilizce Dil Bilgisi Seviyesi Arasındaki İlişki

Cinsiyet		Temel düzeyde	Orta düzeyde	Ortanın üstü düzeyde	Toplam
Kız	N	4	11	4	19
	%	21,2	57,9	21,1	100
Erkek	N	6	2	1	9
	%	66,7	22,2	11,1	100
Toplam	N	10	13	5	28
	%	35,7	46,4	17,9	100

Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda da, tablo 15'deki bulgulara benzer sonuçlara ulaşıldığı görölmektedir. Pulat, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Zonguldak Karaelmas Üniversitesi İngilizce Hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler üzerine yaptığı çalışmasında, kız öğrencilerin İngilizce öğrenmeye karşı tutum puanları ile güdüsel yoğunluk puanlarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (2010: 58). Ertan, 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Başkent Üniversitesi İngilizce Hazırlık sınıfı öğrencileri üzerine yaptığı araştırmada da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmada, kız öğrencilerin güdüsel yoğunluk düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (2008: 75). Benzer bulgular Mardan'nın araştırmasında da görölmektedir. Mardan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu hazırlık sınıfı öğrencilerinin başarı güdülerinin başarılarını etkileyip etkilemediği üzerine yaptığı araştırmasında, kız öğrencilerin başarı güdü puan ortalamaları ile başarı puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptanmıştır (2006: 56).

Yabancı dil öğreniminin özel ilgi, gayret ve yatkınlık gerektiren bir husus olduğu aşıkârdır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla, İngilizce öğrenmeye yatkınlıklarının ve dil beceri seviyelerinin yüksek olmasının, yukarıda belirtilen hususlara yönelik eğilim düzeyine bağlanabilir. Dolayısıyla, Tablo 15'de ulaşılan bulgu, kız öğrencilerin İngilizce öğrenmeye karşı erkek öğrencilerden daha hazırlıklı ve daha yatkın oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan zorunlu İngilizce hazırlık programının ilk

öğrencileriydiler. Hazırlık sınıfı okudukları sene başında (14 Ekim 2005) ve sene sonunda (8 Mayıs 2006) örneklem grubuyla iki aşamalı olarak gerçekleştirilen ilk uygulamada, öğrencilerin dil bilgisi seviyelerine yönelik yöneltilen soruda, dokuz aylık hazırlık eğitiminin önemli bir farklılaşma oluşturduğu tespit edilmişti (Bkz. Tablo 11). Konuyla ilgili olarak 8 Mayıs 2006 bulguları ile 10 Haziran 2010 bulguları arasında bir karşılaştırma yapıldığında ise, pozitif bir farklılaşma gözlemlenmemiştir. (Bkz. Tablo 11 ve Tablo 15). Son uygulamadan elde edilen verilere göre ise, dört yıllık lisans eğitimi sonucu çalışma grubunun İngilizce dil bilgisi seviyesinde bir düşüşün olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun nedeni çeşitli sebeplere bağlanabilir. Bu sebeplerin en önemlilerinden biri hiç kuşkusuz, hazırlık sınıfında verilen İngilizce eğitimin dört yıllık lisans eğitimi boyunca yeterince pekiştirilip pekiştirilmediği meselesidir. Örneklemeye yönelttiğimiz bir diğer soruda bu konu araştırılmış ve elde edilen bulgular aşağıda tablolaştırılmıştır.

Tablo 16: Bölüm ile Dört Yıllık Lisans Eğitimi Sırasında İngilizcenin Pekiştirilmesi Arasındaki İlişki

Bölüm		Evet, Pekiştirildi	Hayır, Pekiştirilmedi	Toplam
İlahiyat	N	1	11	12
	%	8,3	91,7	100
DKAB	N	7	9	16
	%	43,8	56,3	100
Toplam	N	8	20	28
	%	28,6	71,4	100

Tablo 16'da öğrenim görülen lisans bölümüne göre hazırlık sınıfında alınan İngilizce eğitimin, dört yıllık lisans müfredatında yeterince pekiştirilip pekiştirilmediğine ilişkin frekans dağılımı yer almaktadır. Buna göre, lisans eğitimleri sırasında, İlahiyat programındaki öğrencilerden % 91,7'si, DKAB öğrencilerinden % 56,3'ü İngilizcenin pekiştirilmediğini ifade etmişlerdir. Bölümler ayrı olarak değerlendirildiğinde, İlahiyat öğrencilerinin neredeyse tamamının 'pekiştirilmedi' yönünde görüş ifade etmeleri görülürken, DKAB öğrencilerinden % 43,8'lik bir oranın, İngilizcenin lisans eğitimi süresi içerisinde 'pekiştirildiği' yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Konuyla ilgili olarak gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde İlahiyat öğrencileri, dört yıllık lisans eğitimleri süresinde DKAB öğrencileriyle aynı yabancı dil derslerine tabi tutulmalarına rağmen, İngilizcenin pekiştirilmediğine yönelik memnuniyetsizlik nedenlerini, çokluk ve sıklık derecesine göre, şu şekilde ifade etmişlerdir

“İngilizce hazırlığın önemiyle ilgili yeterince yönlendirme yapılmaması ve bölümlerle ilişkisinin mantıklı bir şekilde izah edilmemesi...”

“Programın yetersizliği...”

“İngilizce dil öğrenimine yönelik alt yapının eksikliği...”

DKAB öğrencileri ise, İngilizcenin pekiştirilmediğine yönelik memnuniyetsizlik nedenlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“İngilizce ağırlıklı derslerin saatleri/kredileri az olması nedeniyle programın yetersizliği...”

“İngilizce ders içeriklerinin yeterince doldurulamaması... Derslerin daha çok tercüme ağırlıklı işlenmesi, tercüme yeteneği gelişirken, pratik konuşma ve yazma becerisinin eksik kalması...”

Tablo 16’daki verilere göre, her iki bölüm dikkate alındığında, öğrencilerin üçte ikisinden fazla bir oranın, lisans eğitimi süresi içerisinde İngilizcenin yeterince pekiştirilmediğini belirttikleri ve çoğunlukla bunun nedeni olarak da program ve alt yapının yetersizliğine işaret ettikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle, İlahiyat ve DKAB öğretim programlarında yabancı dil ağırlıklı derslerin sayısı ve ders kredisi ile fakültenin İngilizce eğitime yönelik diğer alt yapı hizmetlerine yakından bakmak gerekmektedir.

Tablo 17: Yabancı Dil Dersleri ve Ders Kredileri¹⁶

Ders Yarıyılı	Ders İsimleri	Ders Kredisi
1. Yarıyıl	Yabancı Dil-I	2
2. Yarıyıl	Yabancı Dil-II	2
3. Yarıyıl	Yabancı Dilde Okuma, Konuşma	2
4. Yarıyıl	Mesleki Yabancı Dil-I	2
5. Yarıyıl	Mesleki Yabancı Dil-II	2
6. Yarıyıl	İş Hayatı İçin Yabancı Dil	2

Tablo 17’de, Fakülte Öğrenci İşleri kayıtlarından alınan İlahiyat ve DKAB öğretim programında yer alan yabancı dil dersleri ve ders kredileri yer almaktadır. Yabancı dil derslerinin yarıyıllara göre dağılımı her iki bölümde de aynı şekilde düzenlenmiştir. Lisans eğitimi boyunca, 7. ve 8. yarıyıllar hariç diğer yarıyıllarda ikişer saatlik yabancı dil dersi yer almıştır. Okutulan derslerin isimleri esas alındığında, derslerin yabancı dil eğitimini

¹⁶ Yabancı dil dersleri ve ders kredilerine ilişkin bilgiler, İlahiyat Fakültesi Öğrenci İşleri kayıtlarından alınmıştır.

tümüyle kapsayıcı bir nitelikte olmadığı söylenebilir. Çünkü yabancı dil eğitimindeki temel unsurlardan olan, dinleme (listening), konuşma (speaking) ve yazma (writing) becerilerinin kazandırılmasında yetersiz kalmıştır.

Okutulan derslerin kredileri esas alındığında ise, hiç kuşkusuz, haftada iki saat yürütülen yabancı dil öğretimi yetersizdir. Nitekim yabancı dil öğretiminin ve desteklenemesinin yoğun bir programı gerektirdiği aşikardır. Bu nedenle, ders kredilerinin azlığının, öğrencilerde, lisans eğitimi sürecinde İngilizcenin yeterince pekiştirilmediği yönünde bir kanaatin oluşmasına neden olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yabancı dillerini geliştirme amaçlı olarak, fakülte yürütülen bir diğer çalışma, Fakülte Dekanlığı tarafından oluşturulan bilgisayar laboratuvarında yürütülen online dil eğitimi faaliyetidir. “Yabancı Dil Eğitim Programı” (DAYNED) isimli bir bilgisayar programına üye olunmuş ve internet yoluyla dil öğretimi yapılmaya çalışılmıştır. Bu programdan fakülte öğrencilerinin cüzi bir ücret karşılığında faydalanması sağlanmıştır. Fakat programa yönelik hazırlık sınıfının ilk aylarında yoğun bir ilgi söz konusu iken, zamanla bu ilginin azaldığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin bilgisayar destekli dil öğretimi faaliyetine yönelik ilgisizliği nedeniyle programın üyeliğine son verilmiştir. Öğrencilerin ilgisizliklerinin hiç kuşkusuz çeşitli sebepleri olabilir. Fakat en önemli sebebi, kanaatimizce, programın öğrencilere yeterince tanıtılmaması ve programın kullanımından kaynaklanan kısmi zorluktur.

Öğrencilerin hem yabancı dil eğitimlerini desteklemek, hem de yurt dışında bir üniversitede belirli zaman dilimi içerisinde eğitim almalarını sağlamak amacıyla yürütülen bir diğer faaliyet de, fakültedeki öğretim üyelerinin özel gayretleriyle yurt dışındaki (Avrupa’daki) üniversitelerle gerçekleştirilen Erasmus öğrenci değişim anlaşmalarıdır. Çalışmanın yürütüldüğü yıllarda fakültenin yurt dışındaki dört ayrı üniversiteyle Erasmus öğrenci değişimi anlaşması bulunmaktaydı (Bkz. Tablo 18). Bilindiği üzere, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarından Erasmus programı, yapılan ikili anlaşmalar gereğince, gidilen üniversitede belirli bir zaman diliminde, belirli maddi destek verilerek eğitim faaliyeti yürütülmesine imkan sağlamaktadır. Erasmus öğrenci değişimi kapsamında (2006-2010 yılları arasında) dokuz lisans ve yedi tane de lisansüstü öğrenci faydalanmıştır.

Erasmus programı kapsamında çalışma grubundaki öğrencilerden (4 kişi) yurt dışına gidenlerle gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde, öğrencilerin

tamamı kısa süreliğine de olsa yurt dışında bir üniversitede eğitim almalarının hem akademik hem de mesleki becerilerine önemli katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, yurt dışında buldukları süre içerisinde, hem yabancı dillerini geliştirme imkanı bulduklarını, hem de farklı dinsel, sosyal ve kültürel dünyaları gözlemlemenin, tecrübe etmenin kendi zihinsel ufuklarını genişlettiğini ifade etmişlerdir. İkili görüşmeler sırasında bu öğrencilere, “Erasmus öğrenci değişim programı kapsamında yurt dışına gitmeden önce İngilizce hazırlık eğitimi almak faydalı oldu mu?” şeklinde soru sorduğumuzda, öğrencilerin tamamı hazırlık sınıfının kesinlikle faydalı olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 18: OMÜ İlahiyat Fakültesinin Erasmus Anlaşma Listesi¹⁷

Anlaşma Yapılan Üniversite/Ülke	Anlaşma Geçerlilik Tarihi	Anlaşma Yapılan Bölüm	Gidebilecek Öğrenci Sayısı	Kalış Süresi
University of London (SOAS) / İngiltere	2007-2013	Tarih	1	9 ay
University of Glasgow/İskoçya	2007-2013	Teoloji	3	15 ay
Westfälische Wilhelms-Universität /Almanya	2009-2013	Teoloji	2	20 ay
University of Aarhus / Danimarka	2008-2011	Teoloji	2	12 ay

Günümüzde, her hangi yabancı bir dili bilmenin ve konuşabilmenin, bireyin hem kişisel özgüveninin artmasında, hem de akademik ve mesleki becerilerinin güçlenmesinde önemli katkısının olduğu aşikârdır. Bu çerçevede örnekleme yönelttiğimiz, “Zorunlu İngilizce Hazırlık okumuş biri olarak, Fakülteden mezun olduğunuzda, İngilizce bilmeniz mesleğinize nasıl bir katkısı olacağını düşünöyorsunuz?” şeklindeki sorumuza öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıda Tablo 19’da yer almaktadır.

¹⁷ Bilgi için bk. Uluslararası İlişkiler Birimi, www.omu.edu.tr (26.08.2010)

Tablo 19: Bölüm İle İngilizce Bilmenin Mesleğe Getirisi Arasındaki İlişki

Bölüm		Yurtdışı din hizmeti	Akademik kariyer	Okul. İngilizce derslerine girmek	Toplam
İlahiyat	N	2	7	3	12
	%	16,7	58,3	25	100
DKAB	N	1	7	8	16
	%	6,3	43,8	50	100
Toplam	N	3	14	11	28
	%	10,7	50	39,3	100

Öğrencilerin 10,7'si “yurt dışı din hizmetlerini en iyi bir şekilde yapmada”; % 50'si “yüksek lisans ve doktora yapmada ve öğretim elemanı olmada”; % 39,3'ü de “lise ve İlköğretim okullarında İngilizce derslerine girmede” İngilizce bilmenin katkı sağlayabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin yarısının İngilizce bilmenin akademik kariyer yapmada kendilerine önemli avantaj sağlayacağını düşündükleri anlaşılmaktadır.

Ermiş, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yabancı Diller Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde (OYDEM) İngilizce hazırlık eğitimi almakta olan İlahiyat Fakültesi ve DKAB öğrencileri ile hazırlık eğitimi almış ve birinci sınıfta okuyan İlahiyat Fakültesi ve DKAB öğrencilerinin İngilizce öğrenim gereksinimleri üzerine yaptığı araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bizim çalışmamızın örneklem grubunu oluşturan öğrenciler, Ermiş'in araştırmasında birinci sınıf öğrencilerine tekabül etmektedir. Ermiş'in örneklem grubuna yönelttiği “İngilizceyi Lisansüstü çalışmalar için öğreniyorum” şeklindeki soruya, birinci sınıf öğrencilerinin (ki bu öğrenciler bizim çalışma grubunu oluşturmaktadır) % 84'ünün katıldığını, % 4'ünün ise katılmadıklarını belirttikleri görülmüştür (2009: 44).

Tablo 19'da, İngilizce bilmenin mesleğe getirisi konusunda bölüm açısından baktığımızda iki önemli husus dikkati çekmektedir. Birinci husus, hem İlahiyat (%58,3) hem de DKAB (%43,8) öğrencilerinin önemli bir oranının, yabancı dil bilmenin akademik kariyer yapmada önemli avantaj sağlayacağını belirttikleri görülmektedir. Diğer bir husus ise, mezun olduklarında meslek olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni statüsünde çalışacak olan DKAB öğrencilerinin yarısının (% 50), İngilizce biliyor olmalarının görev yapacakları lise veya ilköğretim okullarında İngilizce derslerine girme imkanı verebileceğini ifade etmeleridir. Bu sonuçlara göre, hazırlık sınıfında alınan İngilizce eğitimin, öğrencilerin

mesleki geleceklerinin şekillenmesinde önemli bir katkı sağlayacağı söylenebilir.

2005-2006 Eğitim-Öğretim yılının başında (14 Ekim 2005) ve sonunda (8 Mayıs 2006) alışma grubuyla gerçekleştirilen uygulamalarda, İngilizce hazırlık sınıfı olduğu için OMÜ İlahiyat Fakültesini tercihte pişman olup olmadıkları sorulmuş ve yüksek bir oranda pişman oldukları tespit edilmişti (Bkz. Tablo 9). İki aşamalı olarak yapılan ilk uygulamada, yaklaşık yedi aylık bir zaman geçmesine karşılık, fakülteyi tercihte pişman olan öğrencilerin fikirlerinde pek fazla, hatta hiçbir değişikliğin olmadığı görölmüştü. Aradan geçen dört yıl sonunda aynı çalışma grubuna aynı soru tekrar yönetilmiş ve konuyla ilgili düşüncelerinde bir değişikliğin olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo 20: Cinsiyet ile Zorunlu İngilizce Hazırlık Olduğu İçin Fakülteyi Tercihteki Pişmanlık Arasındaki İlişki

Cinsiyet		Evet, Pişmanım	Hayır, Pişman Değilim	Toplam
Kız	N	12	7	19
	%	63,2	36,8	100
Erkek	N	4	5	9
	%	44,4	55,6	100
Toplam	N	16	12	28
	%	57,1	42,9	100

Tablo 20’de, öğrencilerin % 57,1’i zorunlu İngilizce hazırlık olduğu için fakülteyi tercih ettiklerine hala pişman oldukları, % 42,9’unun da pişman olmadıklarını belirttikleri görölmektedir. İkinci uygulamadan elde edilen bu verilerin, birinci uygulamalardaki verilerle kısmen farklılaştığı görölmektedir. Her ne kadar, tablo 20’deki pişman olanların oranı, olmayanlara göre % 14,2’lik bir farkla yüksek olmasına karşılık, birinci uygulamalardaki veriler göz önüne alındığında (bkz. Tablo 9) pişman olmayanların oranında bir yükselme olduğu görölmektedir. Öğrencilerin görüşlerindeki bu kısmi değişim, ya aradan geçen dört yıllık zamandan dolayı hazırlık okumuş olmanın zorunlu olarak kanıksanmasına, ya da yabancı bir dil bilmenin öneminin öğrenciler tarafından benimsenmesine bağlanabilir. Çünkü öğrencilerle gerçekleştirdiğimiz ikili görüşmelerde, fakültenin ilk yıllarında hazırlık okuduklarına pişman olduklarını, fakat zamanla bu durumu benimsediklerini ve artık pişman olmanın da bir anlamının kalmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca, kendi ilgi ve gayretleri çerçevesine yabancı bir dille ilgili bir şeyler öğrenmenin, zaman içerisinde kendilerine önemli bir kazanım sağlayabileceğini fark etmeleridir. Örneğin,

akademik kariyer yapma düşüncesinde olanların, İngilizce hazırlık eğitiminin lisansüstü çalışmalarında önemli bir kolaylık sağlayabileceği, Diyanet İşleri Başkanlığının çeşitli birimlerinde (imam-hatip, Kuran Kursu öğreticisi, vaiz, müftü, gibi) çalışmayı hedefleyenlerin yurt dışı din hizmetlerini daha aktif ve özgüven içerisinde gerçekleştirmede yardımcı olabileceği, okullarda din dersi öğretmeni olarak görev yapmayı düşünenlerin, İngilizce derslerine girmede kendilerine avantaj sağlayabileceği, bütün bunların dışında, yabancı bir dil bilmenin hayata ve dünyaya dair bakış açılarında geniş ufuklar kazandırabileceği düşünceleridir.

Zorunlu İngilizce hazırlık olduğu için fakülteyi tercihte pişman olduklarını belirtenlerin hemen hemen hepsinin ortak nedeni, hazırlığı sene kaybı olarak değerlendirmeleri ve lisans eğitimlerinin bir yıl daha fazladan uzaması olarak belirtmeleridir. Öğrencilerin hazırlıkla ilgili bu düşünceleri, çalışma grubuyla gerçekleştirilen ilk uygulama verilerinde görülmekteydi (Tablo 9 ve Tablo 10 yorumlarına bakınız). Aradan geçen dört yıllık zaman diliminden sonra, öğrencilerin bu kanaatlerinde herhangi bir değişimin olup olmadığını daha net görebilmek için örnekleme, “Zorunlu İngilizce hazırlık eğitimi hala sene kaybı olarak düşünüyor musunuz?” şeklinde bir soru yöneltilmiş ve ulaşılan sonuçlar aşağıda tablolştırılmıştır.

Tablo 21: Bölüm ile Zorunlu İngilizce Hazırlık Eğitimi Sene Kaybı Olarak Değerlendirme Arasındaki İlişki

Bölüm		Hayır, Düşünmüyorum	Evet Düşünüyorum	Toplam
İlahiyat	N	2	10	12
	%	16,7	83,3	100
DKAB	N	6	9	15
	%	40	60	100
Toplam	N	8	19	27
	%	29,6	70,4	100

Tablo 21’de, öğrenim görülne lisans bölümüne göre zorunlu İngilizce hazırlık eğitimi sene kaybı olarak değerlendirme arasındaki ilişkinin istatistiksel dağılımı yer almaktadır. Buna göre, örneklemin % 70,4’lük gibi yüksek bir oranı hazırlığı sene kaybı olarak düşündükleri, % 29,6’sı ise böyle bir düşünceye sahip olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Yapılan ikili görüşmelere göre, örneklemin üçte ikisinden fazla bir oranın zorunlu İngilizce hazırlık eğitimi sene kaybı olarak değerlendirmeye yönelik ileri sürdükleri nedenler, Tablo 16’daki dört yıllık lisans eğitimi süresi içerisinde İngilizcenin yeterince pekiştirilmediği şeklinde görüş beyan edenlerin sebepleriyle kısmen benzeşmektedir. Zira öğrenciler, programın ve alt

yapının yetersizliği nedeniyle, hazırlıkta alınan İngilizce dil bilgisinin, dört yıllık lisans eğitimi sonunda unutulduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, bazı öğrenciler, lise eğitimlerinde de (zellikle Anadolu-İmam Hatip Lisesi mezunları) hazırlık okudukları için, üniversitede bir yıl daha fazla eğitim almanın mesleğe atılmayı ötelediğini belirtmişlerdir. Bu nedenle, öğrenciler, hazırlık eğitimini boş yere geçmiş bir yıl olarak değerlendirmektedirler. Öte yandan, kimi öğrenciler de, yabancı dil öğreniminin ilgi, istek ve kabiliyet gerektiren bir husus olması nedeniyle, hazırlık eğitiminin isteğe bağlı olmasının ya da dil öğretiminin dört yıllık lisans programı içerisinde verilmesinin daha uygun olacağını belirtmişlerdir.

Örneklemenin yaklaşık üçte bir oranı ise, yabancı bir dil bilmenin önemi, daha sonraki yıllarda maddi ya da zamansal nedenlerden dolayı yabancı dille ilgili bir hazırlık eğitimi almanın gücülüğü ve aradan geçen dört yıllık zamandan sonra hazırlığın kanıksanması gibi nedenlerden dolayı, zorunlu hazırlık eğitimini sene kaybı olarak düşünmediklerini ifade etmişlerdir.

Bölümler açısından tablo 21'e baktığımızda ise, ilahiyat ğrencilerinin çoğunluğunun (% 83,3'), DKAB ğrencilerinin ise % 60'ının hazırlığı sene kaybı olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Buna karşılık, İlahiyat öğrencilerinden % 16,7'si, DKAB öğrencilerinden ise % 29,6'sı farklı yönde görüş belirtmişlerdir. Burada dikkati çeken husus, sene kaybı olarak düşünen İlahiyat ğrencilerinin oranının, DKAB ğrencilerinin oranından oldukça fazla olmasıdır. Bu durumun nedenini araştırdığımızda, İlahiyat ğrencilerinin, kendi branşları açısından Arapçayı İngilizceye nceledikleri görülmüştür. Öyle ki, bazı ğrenciler, İlahiyat eğitiminde Arapçanın temel bir dil olduğunu, bu nedenle de, İngilizce hazırlık yerine Arapça hazırlığın olmasının daha faydalı olacağını belirtmişlerdir. Dolayısıyla, ğrencilerin zorunlu hazırlık programını sene kaybı olarak değerlendirmelerindeki bir diğer neden, İngilizcenin bölümleriyle olan gereklilik ilişkisidir. Nitekim Ermiş de, araştırmasında benzer bulgulara ulaşmıştır. Ermiş'in yönelttiği "Zorunlu İngilizce hazırlık eğitimi, blmm için gereklidir" şeklindeki soruya, rneklemi oluşturan birinci sınıf ğrencilerinin (ki bu öğrenciler bizim çalışma grubumuzu oluşturmaktadır) % 40'ı katılmadıklarını belirtmişler, % 40'da kararsız olduklarını beyan etmemişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğunun, zorunlu İngilizce hazırlığın bölümleri için gerekli olmadığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Ermiş, 2009: 51).

Sonuç

OMÜ İlahiyat Fakültesinde 2005-2006 ila 2009-2010 Eğitim Öğretim yılları arasında uygulanan “Zorunlu İngilizce Hazırlık” programının ilk öğrencileri üzerine gerçekleştirdiğimiz boylamsal araştırma sonucu ulaşılan sonuçları şu şekilde ifade edebiliriz:

İki aşamalı olarak yapılan birinci uygulama sonuçlarına göre, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin tamamına yakınının, OMÜ İlahiyat Fakültesini tercih ederken zorunlu İngilizce hazırlık sınıfı olduğunu bilmedikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, hazırlık sınıfını “sene kaybı” olarak değerlendirdiklerinden dolayı, İngilizce hazırlığın kaldırılmasını istemektedirler. Ayrıca, sene başında ve sene sonunda yapılan uygulamalarda (aradan yedi ayı aşkın bir zaman geçmesine rağmen) öğrencilerin çoğunluğunun, İngilizce hazırlık olduğu için Fakülteyi tercihlerindeki pişmanlıklarında herhangi bir değişikliğin olmadığı saptanmıştır.

Aynı çalışma grubuyla, dört yıllık lisans eğitimlerini sonunda, konuya ilişkin ikinci bir uygulama daha gerçekleştirilmiştir. Buna göre;

İngilizce dil bilgisi seviyesi açısından, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha üst düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kız öğrencilerin yabancı dil öğrenimine yönelik özel ilgi, gayret ve yatkınlıklarının, erkek öğrencilere oranla daha yoğun oluşuna bağlanabilir.

Öğrencilerin çoğunluğu, dört yıllık lisans eğitimleri sırasında, hazırlıkta öğrendikleri İngilizce dil bilgilerinin yeterince pekiştirilmediğini belirtmişlerdir. Öğrenciler, bu kanaatin oluşmasının nedeni olarak, lisans programının eksikliğini ve fakültede yabancı dil öğrenimine yönelik alt yapının yetersizliğini göstermektedirler. Öğrencilerin, İngilizcenin lisans eğitimi süreci içerisinde yeterli derecede pekiştirilmediğine yönelik ileri sürdükleri birinci nedenin haklılık payı bulunmaktadır. Zira ders kredisi ve içeriği bakımından, öğrencilerin 1. 2. ve 3. sınıflarda aldıkları yabancı dil derslerinin yetersiz olduğu aşikardır. Öğrencilerin anılan hususla ilgili olarak ileri sürdükleri ikinci nedenin ise kısmen geçerli olduğu söylenebilir. Çünkü fakülte yönetimi, dil öğrenimine yönelik olarak bir taraftan bilgisayar destekli laboratuvar oluşturmuş ve bu laboratuvarında yabancı dil eğitim programı (DAYNED) öğrencilerin kullanımına sunulmuş, diğer taraftan da Erasmus programı kapsamında yurt dışındaki çeşitli üniversitelerle öğrenci değişimi anlaşması yapılmış ve belirli sayıda öğrenci yurt dışına gönderilmiştir. Fakültede yürütülen bu faaliyetlerle, dil öğrenimine yönelik

alt yapı hizmeti sunulmaya çalışılmıştır. Bu hizmetlerden yararlanan ğrenci sayısının azlığı ya da yrtlen faaliyetlerin öğrencilere yeterince tanıtılmaması gibi hususların, öğrencilerde alt yapıya yönelik olumsuz bir kanaatin oluşmasına neden olduğu söylenebilir.

Yabancı dil bilmenin bireylerin mesleki yönelimlerinin şekillenmesinde önemli bir katkısının olduğu açıktır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin yarısı, yabancı dil bilmenin akademik kariyer yapmada önemli avantaj sağlayacağı için, mezun olduklarında lisansüstü eğitime (yüksek lisans ve doktora) devam edebileceklerini ve üniversitelerde ğretim elemanı olarak görev yapmayı hedeflediklerini belirtmişleridir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmeni olarak istihdam edilen DKAB programı ğrencilerinin önemli bir kısmı da, yabancı dil bilmenin görev yapacakları okullarda İngilizce derslerine girme imkanı oluşturabileceğini ifade etmişlerdir. Yine, oğunlukla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çeşitli birimlerinde istihdam edilen İlahiyat lisans programı öğrencileri ise, yabancı dil bilmenin yurt dışı din hizmetlerinin yürütülmesinde kendilerine önemli avantajlar sağlayabileceğini söylemişlerdir.

Türkiye'de ilk defa Zorunlu İngilizce hazırlık programı uygulanan OM İlahiyat Fakültesinde, lisans eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin, söz konusu program nedeniyle fakülteyi tercih ettikleri ve lisans eğitimlerini bu fakültede tamamladıkları için pişman olup olamamalarıyla ilgili olarak yapılan araştırmada şu sonuca ulaşılmıştır: Konuyla ilgili olarak, 2005-2006 eğitim ğretim yılının başında (% 80) ve sonunda (% 82,8) yapılan ilk uygulamalarda öğrencilerin çoğunluğunun, yine aynı çalışma grubuyla 10 Haziran 2010 tarihinde gerçekleştirilen ikinci uygulama da ise yarıdan fazlasının (% 57,1) pişmanlık ve memnuniyetsizlik taşıdıkları belirlenmiştir. Pişmanlıklarını ve memnuniyetsizliklerini belirten öğrencilerin hemen hemen hepsinin ortak nedeni, hazırlığı sene kaybı olarak değerlendirmeleri ve lisans eğitimlerinin bir yıl daha fazladan uzamasıdır. Öte yandan aradan geçen dört yıllık zaman içerisinde, hazırlık programı nedeniyle fakülteyi tercihteki pişmanlık oranlarında, kısmi bir değişimin olduğu da saptanmıştır. Bu kısmi değişim, hazırlık okumuş olmanın zorunlu olarak kabullenilmesine ve yabancı bir dil bilmenin öneminin öğrenciler tarafından benimsenmesine bağlanabilir. Bununla birlikte pişman olanların oranının hala yüksek olması dikkat çekicidir. Bu oranın yüksek oluşu ise, lisans eğitimi sırasında İngilizcenin yeterince pekiştirilmemesine yani müfredattaki eksikliğe ve dil öğrenimine yönelik alt yapının yetersizliğine bağlanabilir. Bu ve benzeri hususların, aradan geçen dört yıllık zamana rağmen,

öğrencilerdeki memnuniyetsizlik ve pişmanlığın hala devam etmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışma sonucunda ulaşılan bir diğer bulgu ise, öğrencilerin üçte ikisinin zorunlu hazırlık programını sene kaybı olarak değerlendirmeleridir. Yapılan iki uygulamada da öğrenciler, Türkiye’de hiçbir İlahiyat Fakültesinde zorunlu hazırlık programı (1999-2010 yılları arasında) uygulanmazken, sadece kendilerinin zorunlu olarak bir yıl daha fazladan eğitim görmelerinin psikolojileri üzerinde olumsuz etki yarattığını belirtmişlerdir. Ayrıca, kimi öğrenciler lise eğitimlerinde de (özellikle Anadolu-İmam Hatip Lisesi mezunları) hazırlık okudukları için, üniversitede bir yıl daha fazla eğitim almanın mesleğe atılmayı ötelediğini ifade etmiştir. Bu nedenle, öğrenciler, zorunlu hazırlık eğitimini boş yere geçmiş bir yıl olarak değerlendirmektedirler. Öte yandan, kimi öğrenciler ise, yabancı dil öğreniminin ilgi, istek ve kabiliyet gerektiren bir husus olması nedeniyle, hazırlık eğitiminin isteğe bağlı olmasının ya da dil öğretiminin dört yıllık lisans programı içerisinde verilmesinin daha uygun olacağını söylemişlerdir. İkinci uygulamada hazırlığı sene kaybı olarak değerlendirenlerin öne sürdükleri başka bir neden ise, programın ve alt yapının yetersizliği nedeniyle hazırlıkta alınan İngilizce dil bilgisinin, dört yıllık lisans eğitimi sonunda unutulur hale gelmiş olduğudur. Hiç kuşkusuz bu, sübjektif bir değerlendirmedir. Yabancı dil öğrenmeye ilgili ve istekli olanların, fakültenin sunduğu olanakları kullanmak suretiyle, kendilerini yetiştirdikleri görülmektedir.

Boylamsal teknikle gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye’de -ilk olarak- bir İlahiyat fakültesinde uygulamaya konulan zorunlu İngilizce hazırlık programından beklenen hedeflere bütünüyle ulaşılamadığı ve programın kısmen başarısızlıkla sonuçlandığı söylenebilir. Bir öğrencinin, “Her eğitim, yerinde ve uygun alt yapı ile verilmelidir. Bir taşra üniversitesini ideal standartlara taşımak için yapılan değişiklikler, ancak sıkıntıya sebep olabilir. Her üniversitenin kendi zenginliği içerisinde atılımlarda bulunması daha isabetli olur...” şeklindeki sözlerinden de anlaşılacağı üzere, 21. yy Türkiye’sinde yüksek din eğitimi ve öğretiminde yaşanan bu döngüler, hala belli bir standardın yakalanamadığının ve kurumsallaşmanın gerçekleştirilemediğinin işareti olarak okunabilir. Bu nedenle, hem İlahiyat Fakültelerinin hem de bu fakültelerde okuyan öğrencilerin kamusal ve toplumsal alanlarda üstleneceği rollerin istenilen ya da hedeflenen standartlara ulaşabilmesi için, belirli, programlı ve çağın gereklerine uygun bir yüksek din eğitimi geleneğinin teşekkül ettirilmesi önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Arseven, Ali Doğan. (1993). *Alan Araştırma Yöntemi*, Ankara: Gül Yayınevi.
- Aydın, M. Őevki, (2000). *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı (1923-1998)*, Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı Yayınları.
- Ayhan, Halis (1999), *Türkiye’de Din Eğitimi (1920-1998)*, İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Ayhan, Halis. (2004) Türkiye’de Din Eğitimi, İstanbul: DEM Yayınları.
- oştu, Yakup. (2007). “OMÜ İlahiyat Fakültesi İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Hazırlık Sınıfına Yönelik Düşünceleri”, *Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 23 (23), ss179-199.
- oştu, Yakup. (2011). “Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Uygulanan Zorunlu İngilizce Hazırlık Programı Üzerine Boylamsal Bir Araştırma”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10 (20), ss. 61-80.
- Ermif, Aydan. (2009). *An English Language Needs Assessment of the Preparatory-Class Students of the Faculty of Divinity and The Department of the Teacher Traininfg for the Culture of Religion and Ethics dor Primary School at Ondokuz Mayıs University*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Ertan, Ayşe Banu. (2008). *İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin İngilizce Dersindeki Güdülenmelerinin ve İnançlarının İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mardan, Dilek. (2006). *Üniversite İngilizce Hazırlık Öğrencilerinin Başarı Güdüsü Düzeylerinin Başarıları Üzerine Etkileri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- ÖSYM, (2005). *2005 Öğrenci Yerleştirme ve Seçme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 2005.
- Pulat, Bora. (2010). *Z.K.Ü İngilizce Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Güdülenme Düzeylerinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Tezcan, Mahmut. (2016). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.